

De Amerikaanse theologe en religieuze **Mary Catherine Hilkert o.p.** (Ohio, USA) is lid van de Dominicanessen van Akron, Ohio. Ze promoveerde aan de Katholieke Universiteit van Washington, D.C. Ze was professor aan het Aquinas Instituut van San Louis en nu aan de faculteit van de universiteit van Notre Dame in Indiana, USA.

Dit voorjaar geeft ze een collegereeks over leven en werken van Edward Schillebeeckx o.p. Zie voor meer informatie de [website van Dominicaans Nederland](#). De nuvolgende tekst werd in het Engels geschreven en is vertaald door Antoon Boks. o.p. Om de leesbaarheid te vergroten zijn er tussenkopjes in de tekst geplaatst).

Mijn lieve zusters en broeders:

Vele goede wensen om zegen en hoop en nieuw leven in jullie bijeenkomst. Margaret Ormond (een Amerikaanse dominicanes die o.a. actief is in DSI, Dominican Sisters International, red.) heeft me gevraagd om met jullie de "vruchten van mijn beschouwing" te delen over mijn ervaring als Dominicanes, geroepen tot een apostolaat van het Woord, wat insluit theoloog te zijn en tegelijkertijd predikant en onderwijzer. Misschien kan ik dat het beste doen door met jullie een deel van mijn eigen levensweg te delen.

Roeping?

Ik trad in bij de Dominicanessen van Akron (Ohio) in 1966, net na het einde van het Tweede Vaticaanse Concilie. In die tijd dacht ik er niet aan om predikant of theoloog te worden. Evenmin had ik een duidelijk zicht op de identiteit en de traditie van de Dominicaanse Orde. Integendeel.

Ik had een algemeen gevoel geroepen te zijn door God tot een religieus leven dat voorlopig nog een mysterie voor me was – het was trouwens toen ook geen roeping, die ik toen wilde hebben! Ik dacht dat de tijd van het noviciaat me wel mijn echte roeping zou laten zien. Ik zou onderwijzeres worden op de lagere of middelbare school zoals de meerderheid van de zusters van mijn congregatie. We werkten en doceerden niet aan universiteiten en ik had nog nooit vrouwen gezien die preekten, en evenmin vrouwelijke theologen.

Vaticaanum II: vormende jaren

Ofschoon het laatste deel van de zestiger jaren woelige jaren waren in de Kerk en in de VS, lag de grootste zegening van mijn noviciaat in de gelegenheid om te bidden en na te denken. Ofschoon ik in het begin het stilzwijgen en de meditatie 's morgens moeilijk vond, begon ik het gebed fijn te vinden, zowel het persoonlijke als het gemeenschappelijke en ik voelde me aangetrokken tot de Heilige Schrift. Ik herinner me levendig de vorm waarin de Bijbelse prediking van onze retraitepater (John Egan o.p.) een nieuwe weg voor me opende om te bidden met de Schrift en om dichter bij Bijbelse teksten te komen.

Omdat er geen enkele katholieke universiteit was in het Moederhuis van mijn Congregatie en ook niet in de buurt, werd onze theologische studie geleid door de novicenmeesteres, Loretta Petitt o.p., ofschoon ze geen opleiding als theoloog had gehad

was ze een wijze en studerende vrouw, die de betekenis van het Tweede Vaticaans Concilie begreep en ons leidde door een voorzichtige lezing van de concilieteksten. De commentaren over die documenten waren toen nog niet geschreven, daarom zorgde zij er voor dat we konden luisteren naar opnamen van sommige van de theologen die een grote invloed hadden gehad in de evolutie van het denken van het Concilie, onder andere: Karl Rahner, Yves Congar, Edward Schillebeeckx, y Henri DeLubac. We bestudeerden ook de geschiedenis van de Dominicaanse Orde en de theologie van de geloften, maar de grote verandering die plaats vond in de Kerk gedurende mijn eerste jaren in de Orde maakte de meeste indruk op mij.

Theologische vragen

Na het noviciaat werd in naar de universiteit van Dayton gestuurd om Engels en Frans te studeren, om daarna les te geven op een van onze middelbare scholen. Ik vond het heerlijk om literatuur te studeren, maar de theologie pakte mijn denken en mijn hart. Ofschoon mijn eigen roeping en identiteit en de toekomst van het religieuze leven en de Dominicaanse Orde nog niet zo duidelijk voor me waren, gaven de colleges in theologie me de gelegenheid om thema's die ik de belangrijkste van mijn leven vond te onderzoeken, onafhankelijk van wat de toekomst zou brengen.

In werkcolleges met uitstekende professoren kon ik vragen over het bestaan van God en de Voorzienigheid uitdiepen, vooral met het oog op het kwaad en het lijden; ook wat het betekende mens te zijn en hoe dat zich verhiel met het mysterie van Christus; verder over de identiteit van de Kerk en hoe de Kerk geroepen is om zich bezig te houden met de wereld; ook het mysterie van de dood en de toekomst.

Naar de theologie groeien

Ik volgde zoveel mogelijk colleges over de Bijbel en de geschiedenis van de Kerk. Ofschoon dat niet was waarom ze me naar de universiteit hadden gestuurd om te studeren, eindigde ik bijna met een tweede specialisatie in theologie. Dat had tot gevolg dat toen ik terugkwam in Akron me opgedragen werd om theologie te doceren op een middelbare school van het bisdom, omdat de schoolleiding geen docenten in de theologie konden vinden en meer dan genoeg docenten Engels hadden.

Op het einde van dat schooljaar werk ik onderdirecteur van het departement van Religieuze Studies. Mijn opdracht was te zorgen voor het curriculum en voor het toezicht over de andere professoren. Die positie vereiste de titel van Master en ik vond het heerlijk om op die manier een excuus te hebben op iedere zomer terug te gaan naar verschillende Katholieke universiteiten om theologie te studeren. Tijdens het schooljaar bleef ik verschillende theologielessen geven aan de leerlingen van de middelbare school. Ook zorgde ik voor de liturgie en de retraite van mijn school.

Theologe worden

Naarmate de theologie me meer aantrok werd het zowel mij als de professoren die me doceerden duidelijk dat ik het hele jaar moest studeren, als ik me goed wilde voorbereiden op het terrein van theologisch leidinggeven, wat steeds noodzakelijker werd, niet alleen voor onze scholen maar ook voor de Kerk. Ook al was dat toen geen gewoonte, mijn overste en het consilie van mijn congregatie vonden het goed dat ik in 1977 theologie ging studeren aan de Katholieke Universiteit van Amerika in Washington, D.C.

In het begin schreef ik me in voor het tweejarige masterprogramma, maar mijn adviseur moraaltheoloog Charles Curran en andere professoren zoals Avery Dulles, die nu kardinaal is, probeerden me zover te krijgen dat ik ging promoveren. Ze opperden de

mogelijkheid dat ik een roeping zou hebben om theoloog te worden en maakten me duidelijk hoe noodzakelijk het is dat er theologische kennis is in de Kerk, en hoe groot het gemis is aan vrouwen die een bijdrage leveren aan het theologisch denken in de Kerk. Ik voelde me aangesproken, maar was onzeker hoe mijn congregatie zou reageren, aangezien ik al twee jaar gelegenheid had gehad om te studeren.

Vrouwen in de theologie

Eens te meer verraste me de steun van de zusters, die aan het hoofd stonden van de congregatie. Zij waren zich ook bewust van de groeiende noodzaak dat vrouwelijke stemmen te horen zouden zijn op het gebied van de theologie, als ook van theologen onder de zusters van de Orde die zouden bijdragen aan het verhogen van het niveau van een diep nadenken over de identiteit en zending, omdat de vrouwelijke deelname aan het intellectuele leven deel uitmaakte van het erfgoed van de Dominicaanse Orde. Ze moedigden me aan door te gaan met mijn promotie en verheugden zich er over dat het mogelijk zou zijn daarvoor subsidies te krijgen. Samen droomden we ervan dat in de toekomst duidelijk zou worden waar ik mijn roeping zou kunnen vormgeven.

De professor die de meeste invloed had op zijn theologische vorming gedurende mijn studie tot doctor was William J. Hill o.p. (van de oostelijke provincie van de USA). Bill stond vast geworteld in de thomistische traditie en was er van overtuigd dat de inzichten van Thomas niet goed waren begrepen en opnieuw aan de huidige wereld en Kerk moesten worden gebracht. Tegelijkertijd hield Bill net als Thomas zijn geest open voor de waarheid waar die dan ook gevonden kon worden. Hij verdiepte zich in het denken van de eigentijdse theologen, niet om er fouten in te ontdekken maar om de waarheid van hun bevindingen en hun pogingen om te spreken over God in onze tijd te ontdekken.

Rahner en Schillebeeckx

Gedurende de jaren van mijn studie werden voor het eerst in het Engels de belangrijkste werken van de hedendaagse theologie gepubliceerd zoals *Fundamenten van het Christelijke Geloof* van Karl Rahner en de Jezusboeken van Edward Schillebeeckx o.p. Iedere theoloog die in de tweede helft van de twintigste eeuw heeft gestudeerd heeft veel aan Rahner te danken en ik vind het heerlijk om dat te erkennen. Rahner heeft veel betekend voor mijn denken en spiritualiteit en zijn ideeën komen steeds terug in mijn geschriften en lessen.

Wat me echter het meest trof gedurende mijn studie was het denken van onze Dominicaanse broeder Edward Schillebeeckx, die ik voortdurende bestudeer bij mijn lesgeven en schrijven. In Schillebeeckx ontdekte ik een theoloog, die nieuwe manieren ontdekte om zich te richten op de centrale thema's die ik al begon te onderzoeken op de universiteit: Hoe kunnen we spreken van God en de christelijke hoop verkondigen in een lijdende wereld? Wat betekent het mens te zijn? Kunnen we de geschiedenis van Jezus in onze dagen vertellen op een manier die hoop biedt aan het opbloeien van mensen en de hele schepping? Wat is de rol van de Kerk in de wereld en hoe blijft de Christelijke boodschap geloofwaardig wanneer die boodschap wordt uitgedragen door beperkte mensen en zelfs door zondaars?

De roeping te preken

Gedurende mijn studiejaren in Washington werd een ander belangrijk aspect van mijn roeping duidelijk – de roeping om te preken, die wij vrouwen en mannen van de Orde met elkaar delen. Toen ik andere dominicanessen, zoals Kathleen Cannon (Columbus

Ohio) hoorde preken gedurende de Eucharistie, voelde ik me diep bewogen en voelde ik dat ik ook wilde deelnemen aan het apostolaat van het Woord.

Toen ik docent op de middelbare school was, had ik gelegenheid en uitnodigingen gehad om te preken, maar pas gedurende mijn jaren in Washington had ik het charisma van “predikant” voor mezelf opgeëist.

De creatieve mogelijkheden om dat charisma uit te oefenen werden duidelijker toen ik Jude Siciliano o.p. en Joan Nolan o.p. leerde kennen, die naar Washington kwamen als onderdeel van een rondtrekkende groep predikers, mannen en vrouwen. Als gevolg van die ontmoeting leerde ik de Dominicaanse predikanten van Wheeling, West Virginia, kennen, die in parochies preekten, parochiemijsies preekten en vormen van evangelisering uitwerkten in een deel van het land waar een grote dorst naar het Woord van God bestond, maar waar bijna geen Bijbelse prediking onder de katholieken bestond.

Theologie van de prediking

Mijn contact met die groep predikanten, mijn groeiende ervaring als predikant gedurende de Eucharistie en bij retraites, mijn deelnemen aan de pogingen van mijn congregatie om onze identiteit als leden van de Orde van de Predikers opnieuw te definiëren en onze constituties opnieuw uit te geven met meer nadruk op de “heilige prediking” en mijn studie van de theologie van Schillebeeckx met William Hill waren de elementen van mijn beslissing om mijn proefschrift voor mijn doctoraat te schrijven over de theologie van de prediking.

Mijn proefschrift was een studie over de evolutie van het denken van Schillebeeckx over de openbaring (vanaf de genade of de ontmoeting met God die geschiedt in het sacramentele leven en de leer van de Kerken, tot de genade die te ontdekken is in de menselijke ervaring, speciaal de “contrasterende negatieve ervaringen” die uit het lijden voortkomen). Op dat fundament bouwde ik een theologie van de prediking, dat gebaseerd is op de hulpmiddelen van de katholieke antropologie en de sacramentele theologie. Dat maakt een andere manier van denken aan het mysterie van het preken (de kunst van het “benoemen van de genade”) tegenover de theologieën van het Woord, die voornamelijk ontwikkeld zijn vanuit het perspectief van de theologieën van de Reformatie en de nieuwe orthodoxie.

Aquinas Instituut

Bij mijn preken en het onderzoeken van theologische vraagstukken met betrekking tot de prediking ontmoette ik in de jaren die volgden steeds dat mijn theologische intuïties rijker en dieper werden en uitgedaagd werden in gesprekken met Dominicanen, op bijeenkomsten van predikers of groepen, die we uitnodigden om te preken en met mijn studenten.

Na mijn doctoraat aan de Katholieke Universiteit van Amerika werd ik uitgenodigd deel uit te maken van de theologische faculteit van het [Aquinas Instituut in St. Louis, Missouri](#), waar ik systematische theologie doceerde van 1984 tot 1995. Ik ben ontzettend dankbaar dat ik mijn eerste jaren als theoloog en docent in de theologie heb mogen doormaken in gezelschap van die predikers.

Aquinas Instituut was en is nog een apostolaat in samenwerking van de Dominicaanse Orde. Het begon en bleef het “studium” voor de leden van de Centrale Provincie van de broeders. De faculteit (voornamelijk Dominicanen en Dominicanessen, maar nu ook met leken theologen, religieuzen en clerici, die verbonden zijn met de zending van de Orde) vormt met de studenten een studiegemeenschap met wortels in het liturgische gebed en

een zoeken naar de waarheid en de opleiding van leken en gewijde bedienaren om het Goede Nieuws van het evangelie te verkondigen in onze tijd.

Siena House voor dominicanessen

Gedurende mijn eerste jaren in Aquinas vormden Dominicanessen van alle kanten van de Verenigde Staten Siena House, een studiehuis voor Dominicanessen, waarvan vele nog in hun vormingsperiode waren. De meerderheid bereidden zich niet voor om theoloog of docent in de theologie te worden, ofschoon twee van hen, Sara Fairbanks (Adrian, Michigan) en Kathleen McManus (Blauvelt, New York) doorgingen met hun studie tot het doctoraat en nu doceren aan Amerikaanse universiteiten.

Van de andere kant vormde de theologische studie van alle Dominicanessen in Siena House en het communiteitsleven dat ze deelden een belangrijk deel van hun vorming. Toen later de Dominicanessen van de Verenigde Staten intercongregationeel samen werkten om te komen tot een gezamenlijk noviciaat, kozen ze er voor om dit te doen in St. Louis, waar de novicen de mogelijkheid zouden hebben om de studie van de theologie een plaats te geven in hun initiële vorming als leden van de Orde van de Predikers.

Feminisme ...

Nog twee andere aspecten van mijn eigen vorming als prekende theoloog kwamen naar voren gedurende mijn jaren in St. Louis. In mijn studietijd bleven de ideeën van de bevrijdingstheologen buiten beschouwing tijdens de lessen en de vruchten van de feministische theologie werden bijna volledig ontkend; er werd zelfs gezegd, dat dit buiten het terrein van de serieuze academische theologie bleef.

Een aantal van ons begon een eigen ontdekkingsreis naar de voortgang van de feministische theologie door een groep te vormen, die we noemden: "Vrouwen in Theologie". We hadden vooral aandacht voor de fundamentele intuïtie, dat ons deel van de traditie heel erg beperkt werd door een partijdigheid die voor het grootste gedeelte de vrouwelijke inzichten en ervaringen uitsloot. Tegelijkertijd werd onze roeping als theologen bevestigd en verdiept door middel van de oproep om de bronnen van onze roeping te ontdekken, die afwezig waren in de traditie, om de klassieke teksten opnieuw te lezen met meer inclusieve ogen en om de bijdragen van vrouwen van onze tijd te voegen bij de levende traditie van ons christelijk erfgoed.

... en bevrijding

Terwijl ik cursussen ontwikkelde in de fundamentele theologie, theologische methode, christologie en christelijke antropologie en doorging met mijn onderzoek naar theologie en prediking, zag ik dat de feministische inzichten volledig deel uitmaakten van de theologie. Ik gaf er me rekenschap van dat de waarheid van het evangelie tekort gedaan werd als we van de ene kant de ervaringen van de openbaring van de vrouwen in het verleden of in het heden aan de kant lieten, maar ook van de andere kant als we de hele echte christelijke traditie verwierpen als "onherstelbaar patriarchaal".

Tegelijkertijd moet ieder kijken van de theologie kritisch tegenover zichzelf blijven als het wil vermijden, dat het nog weer een vorm van ideologie wordt. Door deel te nemen aan het parochieleven en de liturgie van de parochie van de heilige Theresia, waar de meerderheid van de gelovigen van Afro-Amerikaanse afkomst en economisch arm is, begreep ik opnieuw de kritiek van velen op de academische feministische blanke theologie van de eerste wereld omdat ze geen weet hebben van hun eigen raciale, culturele en klasse partijdigheid. De feministische thema's zijn een groot deel, ofschoon niet helemaal, van de bevrijding waartoe het evangelie ons roept.

Huidige functie

In 1995 trad ik toe tot de Theologische Faculteit van de [katholieke universiteit van Notre Dame](#) in Indiana. Daar doceer ik aan een groot aantal studenten, die niet zo zeker zijn van de betekenis van het geloof in de huidige wereld, maar ook aan vrouwen en mannen die zich voorbereiden op parochiewerk en aan studenten, die door hun doctoraat zich voorbereiden om theoloog te worden.

Daarbij blijf ik bezig met de problemen van wat het betekent om solidair te zijn met de armen en lijdenden, om het blanke racisme in de context van de Verenigde Staten te tonen, om te letten op de ervaringen van de vrouw en kritisch na te denken over mijn eigen cultuur; in de context van de academische studie van de universiteit probeer ik te praten over God en over de visie van God op de mensen en de wereld.

Ik mis het erg, dat ik geen deel uitmaak van een Dominicaanse theologische faculteit met de samenwerkende dialoog aldaar en het gemis van gelegenheid om te preken en te doceren. Tegelijkertijd weet ik dat vanaf het begin van de Orde de dominicanen geroepen zijn om te spreken (en te discutereren) in de voornaamste studiecentra als deel van onze roeping te waarheid te achterhalen en “de vruchten van de contemplatie” op de problemen van onze tijd toe te passen.

Ik dank ook mijn Dominicaanse collega's hier aan de universiteit, Kathleen Cannon, Gustavo Gutiérrez, Thomas O'Meara (emeritus) en Elaine Des Rosiers (ook emeritus) als collega's op de faculteit en Mary Ann Mueninghoff, Patricia Thomas en Susan Dunn die rector zijn van de studentenhuisvestingen en op de campus de studenten op vele manieren beïnvloeden.

Onbewust theoloog zijn

We zijn niet allemaal geroepen om de roeping tot dominicaanse theoloog uit te oefenen. Maar ieder lid van de Orde is wel geroepen om na te denken en in zijn eigen concrete situatie de liefde van God voor alle mensen en de hele schepping te verkondigen. Die geloofsoverdenking en onze ervaring in het licht van het geloof is theologie. Zoals Marie-Dominique Chenu zei: “iedere bewuste Christen is onbewust een theoloog”.

De betekenis van de roeping tot de studie – en speciaal de roeping om theologie te studeren – kan anders zijn in de verschillende culturele situaties en delen van de wereld, maar de roeping om te studeren blijft het hart van onze spiritualiteit als leden van de Orde van de Predikers. Het is heel belangrijk voor onze vorming en identiteit als predikers van het evangelie ook als vrouw, want onze missie is om in onze wereld te praten met woorden die tenslotte de woorden van God zijn.

Vertaling Antoon L. Boks o.p.